

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**АНГЛОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ. АДАПТАЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ОС «бакалавр»

студентки IV курсу

галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,

спеціальності 035 «Філологія»,

спеціалізації 035.01 «Українська мова

і література», ОПП «Українська і

англійська мови: переклад та

редагування»

Катерини ПЕТРИНИ

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри української

мови та прикладної лінгвістики

Оксана СУХОВІЙ

«Допущено до захисту»

Протокол № 11 засідання кафедри

української мови та прикладної лінгвістики

ННІФ від 01.06.2023

Завідувач кафедри _____ **Сергій РІЗНИК**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ.....	6
1.1. Англомовні запозичення в українській мові.....	6
1.2. Способи адаптації англіцизмів в українську мову.....	13
1.3. Висновки.....	18
РОЗДІЛ 2. ЗАПОЗИЧЕННЯ В ДИСКУРСІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	19
2.1. Структурно-семантичний аналіз запозичень у сфері інформаційних технологій.....	19
2.2. Аналіз особливостей перекладу англомовних запозичень сфери інформаційних технологій українською мовою.....	24
2.3. Особливості вживання запозичень у дискурсі англомовних інформаційних технологій.....	28
2.4. Висновки.....	34
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	38

ВСТУП

Актуальність дослідження. Активне впровадження англійської термінології є адекватним результатом тих процесів, які на разі відбуваються в українському суспільстві та самій державі, яка бере участь у міжнародній діяльності як активний її учасник, що виражається у співробітництві з міжнародними організаціями світового рівня. Це необхідно для підтримання договірних відносин з іншими державами, обміну дипломатичними, консульськими та торговельними представництвами та ефективного захисту своїх національних інтересів у різних сферах. Це призводить до процесу запозичення, який неминучий для будь-якого глосарію, що в кінцевому підсумку збагачує його.

З інтеграцією України у світовий освітній простір словниковий склад української мови стрімко оновлюється. Англійські запозичення проникають в українську мову через відкриту позицію громадян України, їх можливості подорожувати, велику кількість іноземних туристів, яка ще зросте після перемоги, співробітництво та участь викладачів та студентів у міжнародній освітній діяльності: конференції, стажування, стипендіальні програми, гранти; зростання кількості охочих вивчати іноземні мови, міжнародну комп'ютерну мережу Інтернет у процесі навчання, роботу за кордоном та спілкування, активне використання нової лексики в сучасному освітньому процесі, внаслідок інформаційної та мовної взаємодії, спричиненої глобалізацією, Інтернетом, засобами масової інформації, телебаченням, пресою, масовою культурою та рекламою. Сьогодні понад півтора мільярда людей розмовляють англійською мовою, і англійські вирази активно впроваджуються та вкорінюються в українську термінологію.

Оскільки англійський світ перебуває на передовій науково-технічного та культурного розвитку, більшість слів, що використовуються для опису нових понять, які стрімко з'являються в сучасному суспільстві, були запозичені з англійської мови. Українська мова не є винятком із цього процесу.

Запозичення в основному документуються через засоби масової інформації та новини, тоді як впровадження іноземних мов через соціальні мережі також заслуговує на увагу. Сьогодні існує нагальна потреба в дослідженні впливу англійських виразів на українську лексику та українські відповідники, що зустрічаються в українськомовній терміносистемі, особливо у сфері інформаційних технологій.

Мета дослідження— виявлення новітніх англійських запозичень у сучасній українській мові та їх адаптація до сфери інформаційних технологій.

Зазначена мета включає в себе наступні **завдання**:

- виявити запозичення з англійської мови у сучасній українській мові,
- визначити структурно-семантичні особливості запозичень,
- виявити особливості вживання англомовних запозичень в українському мовленні у сфері ІТ,
- здійснити аналіз особливостей перекладу англійських запозичень українською мовою у сфері ІТ.

Об'єкт дослідження— англіцизм, тобто одиниця (слова, словосполучення), запозичена з британської та американської англійської мови, з різним ступенем засвоєння.

Предмет дослідження— своєрідність адаптації сучасних українських англомовних запозичень у сфері ІТ.

Методи дослідження:

- прийоми порівняльно-історичного методу, для дослідження історії проникнення англійських запозичень в український глосарій.
- описано методику порівняльного дослідження англіцизмів та синонімів української мови в сучасній українській терміносистемі описано.
- у процесі вивчення англіцизмів на різних семантичних та морфологічних рівнях (словотвір, лексичне значення та приклади), застосовується синтетичний підхід, аналізуючи кожен рівень та визначаючи спільні функціональні особливості англіцизмів.

Матеріал дослідження: спеціалізована література в галузі інформаційних технологій, словників та англійських запозичених слів, зібраних методом суцільної вибірки. (Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тис. слів і словосполучень / уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. К., Довіра, 2006. 789 с.)

Практичне значення отриманих результатів полягає у з'ясуванні питань, що стосуються наявності сучасних українських англійських слів у сфері інформаційних технологій та їхнього бажаного використання в повсякденному житті.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновку та списку використаної літератури, загальним обсягом 42 сторінки. Бібліографія містить 49 позицій.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ

1.1. Англomовні запозичення в українській мові

Англiцизм — слово або зворот, запозичені з англійської мови; [СУМ: том 1, с. 44] це різновид мовного запозичення, що містить у собі слова, запозичені або перекладені з англійської мови, які також формують відповідні значення та вирази.

Слова іноземного походження є невід'ємною частиною української лексики. Запозичення таких слів тісно пов'язане з історією нашої країни, відображаючи різні етапи нашого національного становлення та розвитку, а також політичні, соціально-економічні та культурні зв'язки з іншими частинами світу.

Основні причини масовості та престижності англomовності:

(1) формування в громадськості думки, що англійська мова - це мова прогресу;

(2) створення сприятливих мовних умов, які сприяли запозиченню англійських слів протягом трьох століть;

(3) розвиток англійської літератури вивів англійську мову із замкненого кола еліти до широкого загалу;

Процес запозичення англійських слів припав на 1920-ті роки, коли Україна сформувалася як незалежна держава. Тоді з'явилися такі слова, як *boom, film, stand, jazz, dancing, service, sweater*.

Після 1925 року в українській мові почали з'являтися англійські слова, такі як *контейнер, телевізор, детектор, коктейль, комбайн, тролейбус* та багато інших.

Кінець 20-го століття став переломним моментом для української мови, оскільки відбулися два процеси, що мали вплив на її історію:

1) розширюється сфера впливу української мови з набуттям нею статусу державної;

2) зростає обмін із західними країнами та збільшується кількості іноземних слів у словнику.

Важливість процесу запозичення іншомовної лексики в українську мову привернула увагу багатьох дослідників в останні десятиліття 20-го та на початку 21-го століть. Зокрема, описано розвиток іншомовних запозичень у науковій термінології [Фіголь, с. 31-40].

Склад сучасних українських термінів, відповідно до їх походження, О. Дьолог характеризує так:

- 19% економічних термінів складаються з українських слів (наприклад, *борг, боржник, вартість*);

- змішані слова (8%), до складу яких входять два кореня, один із яких україномовного походження, а інший запозичений (наприклад: *векселедавець, векселедержатель*);

- 73% - це лексеми, запозичені з інших мов (наприклад: *офшор, раб, лізинг, реабілітація, трансфер, реверс, суборенда*) [Дьолог О., с. 17]. Однак, незважаючи на величезний внутрішній потенціал кожної мови, запозичення традиційно є більш поширеним, ніж словотвір. Це пов'язано з тим, що процес засвоєння вже наявної назви з модифікаціями відбувається простіше та зручніше, аніж спроби дати тому ж явищу унікальну назву, виходячи з особливостей явища.

Інтенсивне поширення англійських слів у національних мовах. Є глобальним явищем, що виникає через глобалізацію та супроводжується багатомовністю у багатьох країнах. Засоби масової інформації, такі як телебачення, радіо, преса, масова культура, та мережа Інтернет, а також інформаційні служби споживчого ринку, зокрема реклама, впливають на мовну сферу. Наслідки глобалізації стають все більш помітними в освітній системі, де вивчення комп'ютера та англійської мови, а також роль Інтернету, розширюються. Системи дистанційного навчання та інтернет-іспити, що не

мають міжнародних обмежень, крім мовних, стають все більш розповсюдженими. Глобалізація посилює боротьбу за домінування в інформаційній сфері.

Причини запозичень в українську мову були визначені в 20-му столітті, але, по-перше, не існує розмежування між екстралінгвістичними та інтралінгвістичними причинами, і, по-друге, недостатньо уваги приділяється встановленню зв'язку між причинами запозичення та процесом засвоєння слів у мові, що приймає.

Загалом, причини запозичень з англійської мови можна умовно поділити на дві групи: позамовні (екстралінгвістичні) та внутрішньомовні (інтралінгвістичні).

До екстралінгвістичних належать економічні, культурні та політичні контакти між країнами, які значно зросли в умовах глобалізації. До внутрішньомовних причин запозичень належать:

- необхідність надати нову назву об'єктові;
- необхідність розрізнити концептуально близькі, але не тотожні поняття;
- необхідність спеціалізації понять у певній галузі;
- наявність стійкої термінологічної системи з традиційними джерелами термінологічних запозичень;
- соціально-психологічні причини — уявлення про те, що іноземні слова є більш престижними [Багрій Г., с. 29-33];
- прояв конкуренції між короткими іменниковими одиницями в англійській мові та нескладними іменами в українській мові: *user* - користувач, *bike* - велосипед;
- двомовність у певних соціальних класах і пов'язані з нею практики швидкого та спонтанного перемикування кодів.

Використання англійських одиниць замість українських слів, (*гелікоптер* замість *вертоліт*, *мапа* замість *карта* тощо), стимулює поповнення словника з певних причин [Дьолог, с.191- 197].

Інтенсивне надходження іншомовних слів в українську лексичну систему зумовлює необхідність класифікації слів іншомовного походження. Англomовні запозичення в українській мові поділяємо на такі типи:

- 1) досить давні англійські запозичення і настільки добре адаптувалися в мові, що більше не сприймаються суспільством, як слова іншомовного походження. Вони часто широко використовуються і мають багато похідних;
- 2) суто розмовні англійські слова, які часто вживаються в мовленні, поступово трансформуються в загальноживані одиниці мови (*супермаркет, провайдер, маркетинг, спонсор, бренд*), що виходять за рамки їхнього специфічного використання;
- 3) рідкоживані іншомовні слова, які легко замінюються спеціалізованою лексикою, використовуються у вузькоспеціалізованому спілкуванні, у вузькоспеціалізованих галузях і не є широко вживаними в широких колах. Рідко зустрічаються в повсякденній мові: *варіація - розбіжність; ентузіазм - натхнення, піднесення; пенсія - виплата, грошова винагорода; леверидж - платоспроможність.*

І.К. Белодець зазначає, що інтернаціоналізми – це слова, які виражають поняття міжнародного значення та існують у багатьох мовах світу, зберігаючи близьке або спільне значення. [Белодець, с. 56]

Залежно від ступеня асиміляції англіцизми поділяємо:

1) повністю асимільовані одиниці, які відповідають специфіці української мови і ідентифікуються мовцями як питомі слова, що не є запозиченнями (наприклад: *спорт, гумор, детектив, індустрія* тощо).

2) частково асимільовані одиниці, які зберігають англійську орфографію та правопис. Це слова, які з'явилися деякий час тому і засвоюються зараз (наприклад: *ніктограма, фаст-фуд, фрістайл*).

3) Неасимільовані одиниці, які не були повністю асимільовані мовою, яка їх приймає. Наприклад: *долар, джаз* і т.д., що відображають спосіб життя в країні [Семчинський С., с. 139].

Головною причиною використання іншомовних слів є, насамперед, суперечність між вимогами термінологічної точності, з одного боку, і вимогами стислості, з іншого. Проте, у більшості випадків пояснювальні терміни, слова та словосполучення запозичуються для позначення вже існуючих понять, для яких українська мова вже має власні пояснювальні терміни та словосполучення. Таким чином, у мові існують суміжні іменникові одиниці різного походження, що позначають одне й те саме явище, тобто синонімічні пари.

а) англійські запозичення - рівнозначні еквіваленти компонента в українській мові: *дайджест* - *огляд*, *витяг*; *дилер* - *посередник*, *представник*; *дисконт* - *знижка*; *консультація* - *порада*, *підказка*; *менеджер* - *керівник*.

б) українські відповідники англійським запозиченням, що складаються з кількох компонентів: *траст* - *трастова компанія*; *форс-мажор* - *форс-мажорні обставини*; *агентство нерухомості* - *агентство з продажу нерухомості*.

Наступні слова вважаються англіцизмами в українській мові:

- англійські іменники та їх похідні: - слова, корені та морфеми, які існують в англійській мові вже давно (*lady, lord, foot, club, sterling, pence, steak, tram, camping* тощо);
- іменники, які вже є загальноновживаними в англійській мові: *boycott, station, jockey, mackintosh, boaster, rioter, robber, French* тощо;
- слова, запозичені в англійську мову в різні часи з інших мов, які набули нових значень в англійській мові і поширилися в інші мови разом зі своїми значеннями як англомовні запозичення.

Переосмислення загальноновживаних запозичених слів: *вульгарний, методист, гумор, піонер, піонерка, спорт, теніс, чек, пуни* тощо.

Штучні запозичення, створені в англійській мові з греко-латинських елементів: *dinosaur, panorama, steam engine, telephone* тощо [Кучман І. М., с. 137-140]

Більшість запозичень з англійської органічно сприйнялися українською мовою. Це стосується таких груп слів:

1) машини: *бульдозер, бульдозерка, буфер, нівелір, оператор, диспетчер, ескалатор, ковбой, ковбойка, конвеєр, навчальний, радар, плита, сейф, телетайп, тендер, трактор, трамвай, тунель, стрічка, форсунка;*

2) судноплавство та військова справа: *браунінг, бункер, ватерлінія, баржа, док, докер, дрейф, корабель, рульовий, снайпер, танкер, баржа, трап, траулер, шторм, корабель, шрапнель, шхуна, яхта;*

3) політика, економіка і торгівля: *банкноти, блеф, блокада, бойкот, бюджет, банда, демпінг, долар, інтерв'ю, лідер, мітинг, чек;*

4) спорт: *вихід, бокс, боксер, боксерський, водне поло, волейбол, гол, воротар, воротарський, гонка, жокей, нокаут, раунд, рекорд, спорт, спортсмен, спортсменський, старт, теніс, тренер, фініш, прогрес, футбол, хокей;*

5) одяг і тканини: *коленкор, вельвет, светр, піджак, піжама, плед, смокінг, френч, мода;*

6) їжа та напої: *стейк, кекс, мафін, пудинг, пуниш, ром, ростбіф, сендвіч;*

7) культура: *гумор, джаз, клоун, клуб, комфорт, памфлет, фокстрот, фольклор.*

Для слів запозичених з англійської мови, характерні:

1) буквосполучення **дж** (з англ. **j**) : *бюджет, джаз, джентльмен, джемпер;*

2) звукосполучення **-ай і -ей** (з англ. **ai, ei**) : *інсайдер, тролейбус, хокей, жокей, тролей;*

3) суфікс **інг/инг** (з англ. **ing**): *pudding- пудинг, dumping- демпінг, tubing- тубінг.*

Деякі запозичення вживаються як у переносному, так і в прямому значенні, наприклад, *телевізійний марафон, економічне відновлення України, упереджені репортажі* тощо. Це явище характерне для мови засобів масової інформації.

Англійська термінологія широко використовується в багатьох галузях і науках. Так як англійська мова - це міжнародна мова, терміни, які мають витоки з англійської, перекладаються іншими мовами. Наприклад, для роботи з іноземними партнерами потрібно знати фінансову термінологію англійською мовою. Стрімке зростання певних спеціалізованих галузей, таких як інноваційна медицина, ІТ, сільське господарство та електроніка, робить особливо важливим пошук норм і стандартів, які складають спеціалізовану англійську лексику, вважає Г. О. Хацер [Хацер Г. О., с. 282]. Сучасний стан англійської економічної термінології є дуже динамічним мовним шаром, який відображає і фіксує процес та результати мовних подій. Ця ситуація дуже чітко простежується в засобах масової інформації. Можна також зазначити, що з поглибленням глобалізації національних і міжнародних відносин функція англійської юридичної термінології стає все більш важливою, поряд з термінологією правових актів у юридичних документах, включаючи певні вимоги та правові позиції. Розвиваючись, туризм як індустрія поповнилась великою кількістю англійських слів та словосполучень [Прима В. В., с. 60]. Однією з особливостей розвитку словників майже всіх мов є зростання ролі англійської термінології в багатьох сферах спілкування. Кількість термінів зараз значно перевищує загальноживані слова у мовах розвинених країн світу [Д'яков А. С., с. 6]. Розвиток суспільства вимагає поглиблення базових наукових понять і створення нових наукових і технічних понять. Англійська термінологічна система є однією з найрозвиненіших, постійно змінюється і насичується новітніми англійськими термінами. Англійська мова є глобальним мовним кодом 20-го та 21-го століть і здобула статус міжнародної мови. Англійська мова є домінуючою в Інтернеті.

Англійські слова слідує правилам інших мов і використовуються на тому ж рівні, що й синоніми мови оригіналу [Гаврилова О. В., с. 25]. Останніми роками англізація інших мов зростає з кожним роком, оскільки більшість мов зазнали вплив англійських термінів з розвитком інформаційних технологій.

Словник термінів граматично адаптований до мови перекладу. Ступінь адаптації варіюється, але можна розрізнити повністю асимільовані та частково асимільовані терміни. Говорячи про засвоєння комп'ютерної термінології, слід звернути увагу на розмовні вирази, які стали ІТ-сленгом. Загальноживана ненормативна лексика: такою вважається лексика, яка не використовується у звичайній розмовній мові або має особливе лексичне чи семантичне значення. [Медвідь О. М., с. 52].

Сленг - особливість повсякденної розмовної мови. За словами О. Медвідь, сленг відображає особливості молодого покоління, є засобом гумору, привертає увагу оточуючих, підкреслює характерні риси, явища та допомагає спростити спілкування [Медвідь О. М., с. 54].

1.2. Способи адаптації англіцизмів в українську мову.

Адаптація особливостей мови відбувається на фонетичному та графічному рівнях, які тісно пов'язані між собою. Цей процес має відбуватися з урахуванням певних правил, внаслідок виконання яких можна отримати якісне, фонетично та графічно прийнятне запозичення, яке не порушує правил мови-партнера.

Поширеним методом адаптації з запозиченої мови до української є транскрипція, тобто запис слова з мови запозичення алфавітом мови-партнера. Однак слід зазначити, що через значні відмінності між українською та англійською мовними, слово як мовна одиниця представляється кількома способами. Це стосується кількості літер і голосних. Таким чином, в українській мові шість літер позначають шість простих звуків. У той час як в англійській мові шість літер позначають 12 одинарних голосних і вісім подвійних голосних [Євчук М. С., с. 130].

Іншим методом графічної адаптації слів є транслітерація. Механічне перенесення тексту та окремих слів, написаних у графічній системі мови оригіналу в графічну систему мови перекладу. У цьому випадку точність звучання адаптованого слова потрібно ігнорувати.

Цей метод часто використовується для адаптації іноземних іменників та назв. Спосіб транслітерації певних літер чітко кодифікований (систематизований), наприклад, Постановою Кабінету Міністрів України № 55 від 27 січня 2010 року «Про правила транслітерації українського алфавіту латиницею».

Однак, транслітерацію зазвичай застосовують для мов, що використовують латинський алфавіт (до таких мов відносять чеську, польську, німецьку та голландську). Проте транслітерація є основним способом написання запозичень і має значний вплив на адаптацію української графіки до англійської. Запозичення слів англійського походження та їх написання за правилами правопису відбувається дуже часто через засоби масової інформації [Євчук М. С., с. 130]. Крім того, соціальні мережі не фільтрують і не класифікують інформацію, написану кількома мовами. Стрічки новин користувачів містять різноманітні повідомлення, написані різними мовами (залежно від друзів, уподобань та інтересів користувачів).

Однак чітких правил відтворення іншомовної лексики в українській мові не існує, і комунікатори самі вирішують, як писати слова - окремо, разом чи через дефіс. Приклади: *онлайн/он лайн або он-лайн, check/check in, email/i-мейл, team building/команда, deadline/дедлайн* та багато інших. На думку І. Кирилової, взаємне існування різноманітних форм у межах одного англіцизму свідчить про те, що коли утворюється нове запозичення, воно перебуває на різних стадіях адаптації та стійкості в україномовній лексичній системі [Кирилова І. П., с. 176-177].

Запозичені слова та адаптація цих слів з англійської мови в українську є складним і цікавим процесом через морфологічну відстань між двома мовами. Так, в англійській мові взаємозв'язок слів в реченнях виявляється порядком службових слів і словами з повноцінним значенням у реченні. З іншого боку, в українській мові взаємозв'язок слів виражається лексичними типами, а лексичні типи передають лексичне та граматичне значення. Особливо це стосується значення, яке відтворює граматичний взаємозв'язок слів. Адаптація

англійської граматики до української системи мови найчастіше пов'язана з категоріями роду, рідше - з категоріями числа. Вони ще й пов'язані зі зміною таких частин мови, як іменник та прикметник та дієвідмінюванням дієслів.

Цікавим аспектом адаптації англійських слів в українській мові є те, що слова набувають певних граматичних категорій, яких немає в мові оригіналу. Англійські іменники не мають чіткого закінчення чоловічого, жіночого або середнього роду. Гендерні категорії асоціюються з біологічними характеристиками істоти чи індивіда. Виняток становлять лише деякі слова з суфіксом жіночого роду *-ess* (*princess, actress*). Більшість іменників, які можна використовувати на позначення як жіночих, так і чоловічих істот, їх відносять до роду, який називають загальний. У реченнях для вираження статі використовуються особові займенники. Абстрактні іменники набувають нейтрального роду і зазвичай є тими, що змінюють рід при адаптації до української мови. В українській мові через різницю в поняттях, що визначають категорію роду іменників, англіцизми під час адаптації можуть втрачати деякі гендерні ознаки і набувати ознак, характерних для мови-партнера. На відміну від категорії роду, поняття категорія числа властива як українській, так і англійській мовам, тому відмінності в цьому відношенні трапляються рідше.

Іменники жіночого роду - це менша група з типовим для української мови закінченням *-a/ -я або -i*. У результаті є лише декілька слів, які в процесі адаптації набули жіночого роду. Велика кількість іменників, що описують певне поняття або професію, в англійській мові закінчуються на *-ation*: *disambiguation* - *неоднозначність*, *facilitation* - *допомога, полегшення*. Іменники, що вживаються у зменшувально-пестливих, ласкавих і милих формах, також набувають жіночого роду: *baby, gif*. Також варто відзначити слово *sweetie- світ* (*солодкий, коханий, любий*). В англійській мові ця лема (твердження) є іменником, утвореним від прикметника, який закінчується на *-ie*, що є типовим для утворення коротких іменників.

Складна система часів дієслів в українській мові повністю змінює зовнішні форми англійських запозичень у процесі їхньої адаптації до

української граматичної системи. Конверсія є найпродуктивнішим способом словотворення в англійській мові, натомість в українській словотворення зазвичай здійснюється шляхом додавання українських похідних суфіксів. Наприклад, можна зазначити такі адаптовані іменники як *google*, що може виступати і дієсловом *to google* в англійській мові та в перекладі на українські відповідно гугл і гуглити, тобто шукати; *ban i to ban* у відповідності з українською бан і банити, тобто блокувати.

Загальновідомо, що дієслово в українській мові виокремлюється своєю формою, що може виступати в доконаному або недоконаному виді, що виражає значення досконало реалізованої або недосконало реалізованої функції: *google, like, manage, monitor, post, surf, fix, follow*.

Адаповані слова до української мовної системи, запозичені дієслова також відрізняються за способом, формою та числом. Адаповані дієслова характеризуються теперішнім, минулим і майбутнім часом.

Приховані адаптації - це англійські прикметники, які були транскрибовані та адаптовані безпосередньо в українській мові. Мовці та користувачі використовують запозичення для надання своїм словам особливого значення, як спонтанно, так і для підкреслення певних якісних характеристик предмета або людини: *crazy - крейзі (шалений, божевільний); good - гуд (добре, вправний, гарний); next - некст (наступний, черговий)*.

Прислівники становлять досить значну частину запозичень, які зібрані в дослідженні. Зазвичай ці слова використовуються для вираження особистого ставлення або оцінки певної ситуації. Ю. Битківська, українська дослідниця англійської експресії, вважає, що запозичення з англійської мови можуть замінювати певну лексику для стилістичного оформлення висловлювання і створювати гумористичний, глузливиий чи іронічний ефект або виступати в ролі стилістичного сигналу [Битківська, с. 18].

Оскільки велика кількість прислівників якісно описує дії або ситуації, їх можна класифікувати як якісні прислівники, такі як *okay, amazing, fine, perfect, cool*. Однак, на відміну від конкретних якісних прислівників, ці прислівники

не можуть виражати ступінь порівняння; не зафіксовано жодного випадку, коли клас порівняння був би створений з таких прислівників, як *okay, fine і perfect*.

Вигуки використовуються для передачі почуттів, намірів і ставлення мовців. Також зазначена частина мови дуже поширена в онлайн-спілкуванні через їхню емоційну та природу. Популярність запозичених вигуків можна пояснити впливом західної культури на українську мову через фільми, програми, музику, книги, соціальні мережі та безпосереднє спілкування з носіями мови. Вигуки зазвичай адаптуються за допомогою транскрипції або транслітерації. Втім, графічне оформлення цих слів дуже різниться. Часто користувачі застосовують великі літери, знаки оклику та подвоєння певних літер для посилення емоційного впливу.

Здатність запозичених слів адаптуватися і створювати похідні за допомогою певних морфем з інших мов означає, що ці лексеми значною мірою асимілюються в новій мовній системі. Таким чином, нова лексика засвоюється мовцями і розуміється багатьма різними соціальними групами, а також забезпечує її популярність і вживаність.

Більшість зібраних прикладів було адаптовано шляхом додавання українських морфем до англійського базового слова, переважно прикметників. Крім того, невелика кількість слів була адаптована за допомогою словотвірних методів.

Хоча кількість зібраних прикметників не дуже велика, деякі закономірності все ж можна виокремити. Зокрема, якісні прикметники (вказують на ознаку), які взяті зі словника рідної англійської мови, характеризуються мутованими суфіксами *-н-* та *-ов-*. Також слід зазначити і стосовно відносних прикметників (які виражають відношення до інших предметів), які утворюються від іншомовних іменників, характеризуються варіюванням суфіксів *-івськ-* та *-н-*.

Зібраний та проаналізований матеріал дає цікаву інформацію про використання певних суфіксів у словотворенні, утворення українських слів, запозичених з англійської мови.

1.3. Висновки

Терміни, запозичені з англійської мови, продовжують наповнювати словниковий запас людей у всіх сферах, від повсякденного життя до політики.

Культурно-, економічно, політично- та комерційно-міжнародні відносини України із західними країнами зумовили існування багатьох іншомовних відповідників. Варто також зазначити, що англійська не є єдиною мовою з появою останніх винаходів, яка поширюється на Заході.

Узагальнюючи результати теоретичного дослідження в розділі 1, можна сказати, що англійські запозичення відіграють важливу роль у спілкуванні в соціальній мережі та Інтернеті проте вони також мають величезний вплив на повсякденне офлайн-спілкування носіїв мови. Незважаючи на те, що українська мова має у своєму лексичному складі слова, які відповідають більшій кількості запозичень, все ж таки англіцизми мають місце на існування, враховуючи специфіку та вузьке значення адаптованого слова.

Аналіз адаптації запозичених англійських виразів на мовленнєвих рівнях (фонетичний, граматичний та морфологічний) показує, що процес адаптації запозичень до української мовної системи проходить легко. Слід зазначити, що першим етапом адаптації, який проходять усі запозичення, є транслітерація нових слів, причому транслітерація домінує майже на 100% (крім іменників та назв в офіційних документах і постановах).

Найпоширенішими групами запозичень є іменники, дієслова, прикметники, прислівники та вигуки. Зокрема, було зафіксовано багато слів на різних стадіях адаптації, включаючи звороти та вирази.

РОЗДІЛ 2. ЗАПОЗИЧЕННЯ В ДИСКУРСІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Структурно-семантичний аналіз запозичень у сфері інформаційних технологій

Оскільки поняття в технічних текстах визначаються термінами, а весь текстовий зміст традиційного ІТ-дискурсу передається в прямому значенні мовних одиниць, повторення термінів допомагає гарантувати, що терміни утворюють логічні, семантичні та формальні терміни те, що фонетична структура технічних текстів. Семантика наукового дискурсу формується через логічність термінів [Верба, с. 78].

Англійська мова виступає основним джерелом комп'ютерної лексики. Англійська термінологія ІТ сфери дає змогу точно розрізнити сучасні концептуальні та лексичні образи ІТ, включаючи всі механізми і наслідки інтелектуальної діяльності людей, що в свою чергу призводить до створення медіа. Організаційні моделі та правила, а також сама структура ІТ-дискурсу [Мойсеєнко, с. 3].

Як зазначає Ніколаєва А.О., у ході розвитку мовознавства було докладено багато зусиль для вивчення походження термінів та системного аналізу сучасних комп'ютерних термінів [Ніколаєва, с. 20].

Стан дискурсу в сучасній ІТ сфері є насамперед надзвичайно багатошаровим, що містить функціональну різноманітність публічних монологів та діалогів речей. Воно характеризується багатьма спеціальними засобами спілкування. Різноманітність комп'ютерної мови та її використання користувачами полягає не тільки у використанні професіоналізмів, а й у поєднанні словникових частин, які належать до різноманітних стилів і записів, зроблених відповідно до практичних установок і цілей комунікації в комп'ютерній мережі. За своїм походженням ІТ-термінологія неоднорідна. До його складу входять спеціальні іменники, запозичення з іноземних мов і

змішані іменники. При формуванні комп'ютерної термінології відбувається як процес термінології, так і процес детермінізації (заміна значень).

Особливого значення набувають структурно-семантичні особливості термінів. За словами Мікрюкова О.О. Мова, як і будь-яка система, насичена різноманітними правилами, законами, поняттями, які формуються завдяки новим інструментам, які існують в спеціальному словнику і потребують номінацій (співвіднесення мовних одиниць) [Мікрюков, с. 231].

На сьогоднішній день поглибленого вивчення ІТ-термінології недостатньо. Це тому, що індустрія постійно поповнюється новими ідеями. Структура терміноодиниці є дуже важливим фактором при перекладі. Тому що для отримання результату перекладач повинен відтворювати структурність слів на всіх мовних рівнях мовою перекладу.

Серед ІТ-термінів виокремлюють такі термінологічні одиниці:

- прості однослівні терміни (*байт, код*);
- складні або складені терміни з двох слів, що складаються з декількох компонентів, слова-аббревіатури та слова-акроніми.

Більшість ІТ-термінів в англійській мові є двійковими складними словами. Двійкові складені слова виступають поєднанням і зв'язком декількох основ з різних частин мови і слугують засобом творення різних частин мови, наприклад іменника чи прикметника [Мусоємов, с. 83].

Точний переклад термінів можливий лише при вивченні особливостей усіх типів морфологічного словотворення ІТ-термінів, до яких відносять афіксацію (яка поділяється на префіксацію та суфіксацію), словотворення, конверсію; реверсію; контамінацію; скорочення.

Кожен тип морфологічного словотворення має унікальні характеристики комп'ютерних термінів [Богачик, с. 43].

Афіксація – спосіб творення слів за допомогою афіксів. Афіксація є найпоширенішим в українській мові способом словотворення [Нелюба].

Найпоширеніші способи додавання комп'ютерних термінів:

1) Префіксальний спосіб словотвору характеризується додаванням префікса (*email, unsigned*) перед основою.

2) Суфіксальний спосіб характеризується додаванням суфіксів між коренем і кінцем слова (*програміст, кодер*).

3) У префіксально суфіксальному способі словотвору додаються і префікс, і суфікс.

На думку Н. Клименко, словоскладання це явище – елементарна побудова деяких слів, що характеризується об'єднанням двох і більше частин, не використовуючи сполучення голосних букв і звуків [Клименко, с. 3].

Компресія передбачає синтаксичні перестановки слів або сполучень слів без зміни складу слів. Твір – це спосіб утворення слів правильним поєднанням кількох основних слів або основ і цілих слів із суфіксами чи без них (*software - програмне забезпечення, keyboard - клавіатура*).

У способі трансформація нова основа утворюється від існуючої основи шляхом доопрацювання останньої основи без зміни її форми, особливо при перенесенні слів другою частиною мови (*download – завантаження, backup – резервне копіювання*) [Андрусяк, с. 20].

При використанні способу зворота відсікається афікс. Полюцією називають процес, коли одне слово впливає на інше в результаті чого утворюється нова форма слова, до якої входять характерні особливості двох слів (*netizen – користувачі мережі, webliography – вебліографія*).

Абревіатури є однією з найпродуктивніших форм словотворення. Абревіація – спосіб творення слова, при якому відсікається основна частина, яка є сполученням слів, сумісних або поєднаних зв'язним значенням. Оскільки сучасна комп'ютерна комунікація стрімко інтегрується до усіх сфер життя. Через прискорений темп життя людям властиво прагнути до мовного мінімалізму. Лепеха Т. В. вважає, що абревіатури є найпродуктивнішим способом стиснення довгих імен [Лепеха, с. 5]. Абревіатури класифікуються таким чином:

1) Графічний тип використовується лише в письмовій формі та повністю видимий в усній мові. Слова, утворені з цих абревіатур, не використовуються в усному спілкуванні, а виступають як позначки на екранах комп'ютерів.

2) Лексичні абревіатури виступають скороченими лексичними одиницями. Пропущені слова мають лексичний характер, видаляючи різні частини слів, які не залежать від меж форми. Усічені слова утворені скороченням складів. Розрізняють такі групи зрізів: Зі зрізаними кінцями (*INS* – *вставити*). Перша частина урізана (*NET* – *Інтернет*). Абревіатури виступають скороченнями, утвореними з перших літер або інших частин, що входять до складу терміна. Скорочення використовуються в усній і письмовій мові (*ПК, CD-ROM*).

Абревіатури класифікуються наступним чином:

1) фонетична мова (*ПК*) – має вимовлятися як назва букв алфавіту.

2) акронім (*DIVOL*) – фонетична структура відповідає фонетичній структурі загальноживаних слів. Щоб створити абревіатуру, використовуйте частину слова, яка є частиною першого терміну (*WWW, DDS, SPP*). Для науково-технічних документів характерна наявність абревіатур. Акроніми — це спосіб мінімізації слів і стиснення інформації на лексичному рівні. Це функціонально виправдано сферою наукових і технічних текстів (*RAM, ROM*) [Богачик, с. 44].

Є декілька принципів утворення виробничих термінів:

- початок перекладу, термінологія в основному сформована перекладом з англійської на українську мову;

- принцип підтримки рідної мови;

- принципи термінології; слово, яке перейшло із загальноживаної лексики в ПК-термінологію, і його значення змінилося.

- принцип єдності; виникнення комп'ютерної термінології між спорідненими галузями науки і техніки;

- принцип об'єднання україномовних слів з англійськими та абревіатурами (*веб - сервер, SMS - повідомлення*);

- принцип об'єднання термінів, що мають сенс в англійській мові (*file server, CD-ROM*);

Комп'ютерна термінологія розвивалася за напрямом загальних відомостей про ПК (*конструкції, марка, модель і призначення*), апаратним забезпеченням (*комп'ютерне обладнання: екран, системний блок, мишка, та інші системно-технічні конфігурації*), програмним забезпеченням (*операційна система із набором стандартних комп'ютерних програм*), програмування (*різні операції обробки інформації*), функції комп'ютерних систем, комп'ютерні технології (*інформаційно-комунікаційні, мультимедійні та інші технології та ін.*)

За логіко-семантичною структурою вчений поділяє комп'ютерні терміни на такі категорії:

- комплектуючі (*флешки, жорсткі диски*),
- оброблення (*скопіювати, зберегти*),
- значення (*байти, пікселі*),
- підпис і властивості (*тип робочого столу, параметри конфігурації операційних систем*).

Зазначимо, що серед інших термінів особливе місце в лінгвістичній термінології займають англомовні комп'ютерні терміни. Відмінною рисою можна вважати велику кількість запозиченої лексики, а також ще один семантичний процес - семантичний розвиток раніше існуючих значень слів (означає скорочення і розширення). Як і в будь-якому жаргоні, в комп'ютерному жаргоні переважає національна лексика. Тобто це вже не вузькоспеціалізована галузь знань, а яка знаходиться в процесі активної взаємодії з широко вживаною лексикою.

Дотепер немає чіткого погляду на поняття лексико-семантичних груп і тематичних груп [Кобець, с. 131]. Г. В. Межжеріна під лексико-семантичними групами розуміє структурно-семантичні одиниці мови, які характеризуються семантичним зв'язком слів та їх значень [Межжеріна, с. 114-126].

Класифікуючи терміни відповідно до семантичної ознаки дозволяє виокремити групи тематичних термінів. Соціальна комунікація допомагає визначити лінію, до якої належать терміни, які відрізняють одну групу суб'єктів від іншої. За словами І. Б. Ментинської, українська ІТ-термінологія включає такі тематичні групи:

1. Назва наукового напрямку інформатики, кібернетики, програмування, кібербезпеки та ін.

2. Назва ІТ-професії (на основі чинних професійних стандартів: розробник ІТ-проектів, інформаційних ресурсів, систем, експерт з розробки програмного забезпечення, ІТ-продукт менеджер.

3. Назви одиниць, які вимірюють інформацію: використання двійкових множників і префіксів, одиниці вимірювання простору і часу за національними стандартами за системою СІ.

4. Назва програмного забезпечення: системне програмне забезпечення, прикладне програмне забезпечення.

5. Символьні мови програмування: *C/C++*, *C#*, *Java*, *JavaScript*, *PHP* тощо.

6. Назва типу комп'ютера: *настільний*, *ноутбук* тощо.

7. Назви компонентів і пристроїв комп'ютера: *процесор*, *монітор* тощо.

8. ІТ - процеси: *аналіз*, *тестування*, *сертифікація*, *перезапуск* тощо.

9. Імена контактів в Інтернеті: *теги*, *шаблони сайтів*, *хостинг*, *SEO*, *просування веб-сайтів*, *веб-сайти*, *соціальні мережі*, *Інтернет* [Ментинська, с. 26-30].

2.2. Аналіз особливостей перекладу англомовних запозичень сфери інформаційних технологій українською мовою.

При перекладі англійських ІТ-термінів використовуються різні методи перекладу. З усіх можна виділити чотири основних: транскодування,

виявлення, описовий переклад та еквівалентний переклад. Розглянемо детальніше застосування цих методів на нашому прикладі.

Транскодування використовується для перекладу, коли немає відповідного поняття та перекладного еквівалента в цільовій мові, а слова, які передають значення поняття в цільовій мові та відповідають термінологічним правилам, не можуть бути якісно підібрані та сформовані [Шевцова, с. 130].

Для правильного перекладу термінів, які можна перекласти одним словом, необхідно враховувати, що подвоєння приголосних між голосними не переноситься. Також варто зазначити, що *r* у слові передається як звук [r], незалежно від того, чи вимовляється воно в англійському слові (наприклад, *сервери*).

Транскодування просто передає фонетичну оболонку слів при перекладі незнайомих і маловивчених понять. І є можливість зрозуміти значення цих термінів у контексті та уникнути тлумачення їхніх особливих властивостей мови, на яку перекладається термін. Така модель перекладу зараз дуже поширена при перекладі англійських ІТ-термінів. У зв'язку з цим англійські концепти набувають української морфології і таким чином зберігають своє коріння при написанні кирилицею.

Транслітерація і транскрипція є дуже продуктивними способами перекладу, збагачують загальноприйнятій словниковий запас і сленг. Наприклад, *user* - *користувач*, *shareware* - *безкоштовне програмне забезпечення* [Овчаренко, С. 172-175]. При використанні таких способів перекладу, як транслітерація та транскрипція, переклад сполучень слів найчастіше здійснюється за допомогою виявлення та пояснення при перекладі окремих слів терміна.

Адаптивне транскодування – це метод перекладу, при якому використовується не тільки транскодування, а й перетворення для передачі в іншу форму, продиктовану не складом вихідної інформації, а конкретними завданнями міжмовної комунікації [Грицькова, с. 104]. Адаптивне транскодування спрямоване на перетворення інформації, що міститься в

оригіналі, у певний формат. За допомогою адаптивного транскодування перекладаються такі терміни: *профіль, глядачі*. Такий спосіб перекладу українською мовою характеризується плавністю закінчень слів, яких немає в англійських словах, наприклад, слово «*module*». Однією з характеристик адаптивного транскодування є наявність однакового закінчення в цільовій мові.

При перекладі англійського тексту в ІТ використовуються повні семантичні відповідники: *Disk Storage – дискова пам'ять, Image Recognition – розпізнавання зображень, Cyber World – Кіберсвіт*. Вони мають тенденцію до асиміляції, подекуди об'єднуючись в окремі групи запозичень. У процесі перекладу ІТ терміни пошуку та транскрипція іноді використовуються разом. Наприклад, *File System – файлова система*. Транскодування застосовується для перекладу назв технічних стандартів, програмних продуктів, назв комп'ютерного обладнання. Наприклад, слово *Microsoft* використовується частіше, ніж будь-яке інше слова в ІТ-дискусіях. В результаті ми пишемо кирилицею – *Майкрософт*.

Детекція як прийом перекладу використовується не лише під час перекладу складних слів-термінів, а й при перекладі одного з компонентів складного слова. Нерідко пошукові запити використовуються для перекладу складних термінів, які складаються з відомих загальних слів. Цей спосіб може включати модифікацію мікроелементів. Під час перетворення, транскрибування та пошуку комбінованих ключів, файлової системи тощо детекція і модифікація використовується одночасно. У такому випадку український еквівалент англійського ІТ-терміна створюється за допомогою першого словникового вибору еквівалента для кожного терміна. Розрахунки виправдані при перекладі термінологічних сполученнях слів, до складу яких входять словосполучення, які вже виступають певним терміном в терміносистемі та доступні для розуміння фахівцям [Єнікєєва, с. 54–59].

Описовий переклад використовується, коли фрази утворюються з термінів, які не використовуються в якійсь галузі ІТ мовою перекладу та потребують пояснення [Карабан, с. 178].

Це лексико-граматична трансформація, при якій слова мови оригіналу замінюються сполученнями слів, які дають уявлення про цю одиницю. Описи є дуже продуктивним способом перекладу ІТ-термінології. Через швидкий розвиток цієї галузі існує багато термінів, які допомагають нам знаходити потрібні еквіваленти та закріплюватись у мові перекладу [Карабан, с. 180].

Багатокомпонентні словосполучення перекладаються за допомогою дескрипторів (лексична одиниця інформаційно-пошукової мови).

В англійській термінології переважають багатоеlementні прийменникові фрази, не властиві українській мові, що викликає певні проблеми під час перекладу [Карабан, с. 181]. Перевагою виявлення над поясненням є пояснювальна надлишковість, оскільки виявлення дозволяє кожній частині словосполучення вихідної мови відповідати елементу перекладного словосполучення, тобто ми маємо умови, що зберігають мовні засоби і відтворюють їх [Волох, с. 164–166].

Для успішного використання методу описового перекладу необхідно добре знати тематику тексту, що перекладається, з метою правильного відтворення змісту поняття терміну. Ми можемо розглянути такі приклади: *SQL – декларативна мова для керування схемами даних, bigint – цілі числа великого діапазону*.

Цей спосіб є еквівалентним, якщо значення англійського терміна під час перекладу дуже збігається з українським. Він є дуже поширеним при перекладі англійських ІТ-термінів, але насправді українська мова не має багато аналогів у цій галузі. Наприклад, *desktop – desk – робочий стіл, notebook – блокнот*.

Еквівалентність – комунікативна еквівалентність, за допомогою якої текст перетворюється на переклад. Еквівалентність – це передача змісту тексту в переклад з урахуванням інформації, що міститься в тексті, зі стилістичною, образною та естетичною функціями його лексичних одиниць [Кучман, с. 164–

166]. Узгодження – одне з найважливіших завдань перекладача: передати зміст тексту якомога повніше. Дуже важливо, щоб оригінальний і перекладений текст повністю збігалися.

Термін часто використовується у вигляді аббревіатур/скорочень, багато з яких широко застосовуються в дискусіях, пов'язаних з ІТ.

Абревіація як спосіб словотворення є однією з найпродуктивніших особливостей англійської мови сьогодні. Це пов'язано з прискоренням темпу життєдіяльності і бажання зберегти мовні ресурси. Аббревіатури – характерна риса ІТ-дискурсу. Аббревіатури широко використовуються в комп'ютерних науках, оскільки існує багато фраз, які потребують скорочення.

Модель перекладацької репрезентації не намагається змінити правила перекладу термінів ІТ-дискурсу, а лише описує їх. Тільки якщо термін ще не має постійного перекладацького еквівалента, можна вибирати метод перекладу. Перевагу слід надавати семантичній еквівалентності, оскільки вона гарантує правильне співвідношення між візуальним і логічним значенням терміна [Д'яков, с. 98]. Порівняно з транскрипцією, метод порівняльного перекладу дозволяє пересічним українцям зрозуміти перекладені терміни [Карабан, с. 260].

2.3. Особливості вживання запозичень у дискурсі англомовних інформаційних технологій.

Англійська термінологія комп'ютерів тісно пов'язана з глибинними механізмами людської когнітивної діяльності, що дозволяє проаналізувати сучасний словник комп'ютерних образів, які становлять правила створення, форми та організації засобів вираження і відображаються в їхній структурі, в діалозі про самі комп'ютери [Мойсеєнко, с.1-3].

Характерною особливістю комп'ютерної термінології є поява комп'ютерного жаргону, характерного представників молоді, які виступають активними користувачами комп'ютерів. Також відбувався швидкий розвиток мови та термінології, специфічної для цієї сфери. Комп'ютерна термінологія

як підмножина більш загальних понять. Іншими словами, лексика комп'ютерної мови є однією з найновіших дисциплін, поряд з кібернетикою, робототехнікою, біонікою тощо.

Одним із джерел запозичень у всіх мовах є міжнародна співпраця в різних галузях. Особливу увагу слід приділяти англійській мові, оскільки до комп'ютерного словника все частіше додаються нові англійські слова.

Особливістю комп'ютерної термінології є те, що нею користуються не лише ті, хто безпосередньо пов'язаний з комп'ютерними технологіями, а й нефахівці. Сьогодні комп'ютери полегшують не лише наукову роботу, але також роботу в різних сферах життя, а певні комп'ютерні жаргонні слова широко використовуються у звичайному спілкуванні, створюючи комп'ютерний жаргон. Поряд зі словом *комп'ютер*, *net* використовується як сленг для позначення інтернету. ІТ-жаргон не тільки корисний для роботи. Дедалі частіше з'являються нові слова, пов'язані зі швидкістю впровадження різних фіксованих винаходів у сферу повсякденного життя, які в подальшому набувають активного вжитку [Філь, с. 285].

Без розуміння термінів на екрані важко уявити, як ефективно і точно робити такі речі, як встановлення програмного забезпечення, забезпечення конфіденційності в Інтернеті та безпечна поведінка при користуванні банківськими послугами онлайн тощо [Wieczorkowski, с. 223–230].

На жаль, ІТ-термінологію часто використовують неправильно не лише ІТ-спеціалісти та розробники систем, але й працівники в інших компаніях та державних організаціях [Polak, с. 231–244].

Культура мови – це розпливчате поняття мовного спілкування в цьому суспільстві. Цей термін охоплює дві основні сфери. Діяльність – виражається у спрямованості на вдосконалення мови та розвиток умінь правильно й ефективно її використовувати: володіння, яке характеризується правильним та ефективним використання мови [Грицькова, с. 101–106].

У світі бізнесу та ІТ багато інновацій швидко, часто ненавмисно, з'являються з назвами, вигаданими англійською мовою: термін "ІТ" насправді

був вигаданий ІТ-компаніями, часто з маркетинговими цілями, а не з реальним значенням чи нормативною точністю. Це може призвести до непослідовного розуміння певної термінології та непорозумінь у спілкуванні. Мовознавці також стикаються з проблемами у визначенні та правильному використанні української ІТ-термінології. Сучасні ІТ-проекти часто відхиляються від термінології, запропонованої в стандартних правилах. Багато термінів винайдено і прийнято в практиці компаній, підприємств та ІТ-користувачів, особливо молоді. Однак ці терміни часто є лінгвістично некоректними або неправильно перекладені з англійської.

Сьогодні англійські терміни більше не розглядаються як суто англійські або одномовні (одна мова впливає на іншу), а як міжнародна мова, легкодоступна і прийнятна для всіх. Освічені молоді люди добре володіють англійською мовою. Новоприбулі спочатку опановують англійську термінологію, а потім повертаються до рідної мови. Зрозуміло, що сучасний стан технологій неможливо оцінити без ретельного вивчення історії виникнення та розвитку електроніки і, відповідно, її термінології. Основна складність опису комп'ютерної термінології полягає в тому, що вона перебуває в постійному процесі змін, який особливо посилюється динамікою технологічних процесів і подальшим формуванням лінгвістичних понять.

З появою персональних комп'ютерів комп'ютерна термінологія перестала бути спеціалізованою мовою. Це пов'язано з тим, що сучасні комп'ютери стали набором нових технологій, які оточують наше повсякденне життя. Як наслідок, відбувається жвавий обмін термінами на межі між спеціалізованою та загальноновживаною мовами, що проявляється у явищі виникнення термінів природної мови та спеціалізованих термінів. Ця термінологія продовжує зростати, оскільки базові ІТ-знання викладаються в школах, а дорослі люди відвідують ІТ-курси. Комп'ютерна термінологія має величезний вплив на зміну правил стилю і творчості в сучасному суспільстві. Звичайно, цей ефект не завжди оцінюється позитивно, але він, безумовно, існує. Масове впровадження комп'ютерної термінології у сферу національних

мов зробило проблему вивчення комп'ютерної спеціалізації та її впливу на загальну мову реальною. Мова як система і як засіб комунікації переживає динамічну трансформацію. Вивчення цієї ситуації є важливим, оскільки термінологія, як правило, знаходиться на межі національних мовних шарів, що обмежує сферу її використання [Степанова, с. 3].

Поширення англійської мови в глобалізованому світі стало джерелом запозичення великої кількості лексичних термінів, що підтверджує важливість і престиж англійської мови. Фактично це призвело до масової експансії (розширення сфери впливу) англійської термінології в різні національні мови, і українська не стала винятком. Внаслідок посилення культурних контактів з англійськими країнами в Україні за останні десятиліття були створені лінгвістичні умови, які сприяють прийняттю великої кількості англійських термінів. Їх використання та поширення, а також різноманітні способи словотворення на основі англійської морфології, унікальність їх вживання та постійно зростаюча функція впливу на суспільну свідомість свідчать про необхідність та важливість ретельного вивчення словникового складу українських запозичень.

Вивчаючи запозичення, дуже важливо усвідомлювати їхню функціональну роль у мові. Як правило, виділяють такі функції: називання – ідентифікація нових понять, предметів і явищ; компресія – створення компактних форм слів і виразів; деривація – створення нових слів; стилістика – зв'язок назви з умовами комунікації.

Зрозуміло, що найпоширенішою функцією запозичення є називання нових понять та об'єктів. Кожна з цих функцій запозичення слів завжди призводить до зміни лексичного складу іншої мови. Таким чином, можна виявити системні закони мови щодо запозичень. Якщо певні зміни в лексичному складі відбуваються у формі запозичення, це спричиняє семантичні та стилістичні зміни в словах і синонімічних групах приймаючої мови, а функціональне вираження іншомовної лексики доводить правомірність запозичення. В іншому випадку запозичення буде вважатися

надмірним і не виправданим, особливо коли іншомовне запозичення входить у мову від імені вже існуючої реалії чи поняття.

Сильна тенденція до глобалізації та інформатизації української мови на початку 21 століття має негативні наслідки. З лінгвістичної точки зору, багато нових іншомовних слів є недоречними, оскільки вони порушують закон і підривають структуру української мови, її нормативні, стилістичні, культурні та мовні засади. Іноземні елементи просто перевантажують мову зайвими лексичними елементами, витісняючи або створюючи певну лексику, яка є загальноживаною у словниках, та запозиченнями, що давно перевірені багаторічною мовною практикою. Наприклад, це може стосуватися запозичення іноземних слів через «престижність» або «моду» на популярну і більш поширену мову, наприклад, серед підлітків тощо.

Зазвичай функція іншомовного слова та причина його запозичення (яка може бути як лінгвістичною, так і екстралінгвістичною) тісно пов'язані між собою. Так, лінгвістичні причини запозичень зазвичай включають необхідність називати нові поняття, розрізнити семантично близькі слова, а також можуть бути пов'язані з продуктивними та граматичними процесами.

Серед лінгвістичних причин запозичень помітною є тенденція до мовної економії. Ми можемо перерахувати такі лінгвістичні чинники, що сприяють запозиченню:

- 1) системний характер мови, заснований на взаємозалежності мовних елементів;
- 2) тенденція до інтеграції мовних елементів;
- 3) відсутність понять, що відповідають внутрішньомовним потребам і основам мови, що приймає, для найменування нових реалій, нових ідей (особливо це стосується різних термінів),
- 4) принцип економії мовних ресурсів,
- 5) практична потреба в семантичних або стилістичних розмежуваннях для уточнення внутрішньо близьких, але водночас різних понять,
- 6) прагнення до новаторства і свіжості, емоційності та експресивності,

7) вплив однакових тенденцій тощо.

Екстралінгвістичні причини зазвичай розрізняють між наявністю або відсутністю мовного контакту між мовою-донором і мовою-запозичувачем. До них також належать економічні, політичні та культурні відносини між різними націями і народами виступає збагачення словникового складу однієї мови за рахунок лексики іншої є загальним наслідком взаємодії різних націй і держав на основі політичних, торговельних і економічних відносин. Усі мовні зміни зумовлені певними культурними та соціальними закономірностями, і справді, різноманітні міжнародні контакти є частиною цих закономірностей, які відтворюються в лексичі мов, а запозичення як результат міжмовних контактів є ключовим чинником міжкультурної компетенції та елітарних властивостей сучасних мов: метакомунікативності та міждисциплінарності, гнучкості та динамічності мови.

Запозичення також активно відбувається при відносно слабких економічних, політичних і культурних зв'язках, але включає й інші фактори, такі як політична і мовна провідна роль певної країни, престиж, мода і використання іншомовної лексики для позначення нових винаходів, понять і явищ у різних сферах людської діяльності.

Разом з традиційними причинами запозичень вони представляють необхідність формулювання нових термінів і понять, тенденцію до наслідування домінуючих груп, тенденцію до використання термінології певними закритими групами, безпосередній мовний контакт, вплив засобів масової інформації та мовної політики у сфері освіти, де перші три є особливо важливими, оскільки стосуються причин людської природи, але ступінь вираження і відображення в різних мовах може варіюватися залежно від суспільно-політичної ситуації.

Запозичення є природним, неминучим і необхідним наслідком мовних контактів і способом поповнення словникової системи новими словами. Запозичення властиві всім мовам без винятку. Причини запозичення можуть бути лінгвістичними або екстралінгвістичними. Однак однією з

найважливіших причин виникнення та збереження запозичень як лінгвістичного, так і екстралінгвістичного характеру є стрімкий розвиток науки та технологій у глобалізованому сучасному світі, що потребує поповнення термінології в різних галузях знань, висвітлення нових понять та інших важливих реалій і явищ у термінологічній системі. Заповнення прогалін. Тому перспективним залишається ґрунтовне дослідження складного і динамічного процесу запозичень в українській мові через культурні та мовні контакти.

2.4. Висновки

За останні роки комп'ютерна термінологія набула великого попиту, оскільки вона відображає розвиток цієї галузі. Термінологія є результатом емпіричного мислення і вона стала важливою складовою мовної системи. Комп'ютерна термінологія представляє новий рівень лексики, який широко використовується в суспільстві. Вона є результатом технологічного прогресу та швидкого розвитку людства, і саме тому ця галузь потребує швидкої систематизації термінів та понять.

Для успішного перекладу комп'ютерної термінології важливо, щоб перекладач глибоко розумів значення цих термінів. Цього можна досягти, вивчаючи унікальні особливості утворення слів у комп'ютерній термінології, пов'язані з морфологією. Морфологічний аспект комп'ютерної термінології включає в себе суфіксальне, словозмінне, флексійне, вимовне утворення слів. Комп'ютерні терміни можна класифікувати за логіко-семантичною структурою на об'єкти, процеси, величини, символи та властивості, кожна з яких має свої специфічні особливості в морфології.

Особливе місце в лінгвістичній термінології займає комп'ютерна термінологія в англійській мові. Для неї характерне широке використання запозичень і розмовної лексики. Комп'ютерна термінологія не є вузькоспеціалізованою галуззю знань і активно взаємодіє із загальноживаною лексикою.

Зараз більшість діяльності людей швидко переходить до електронного формату, що має вплив на соціальну та мовну сфери. У цьому контексті англійська мова стає досить важливою, оскільки вона є основною мовою для всього сучасного сектору ІТ. Інші мови використовують запозичення з англійської або виходять з англійських стандартів при створенні власної мовної термінології.

ВИСНОВКИ

Терміни, запозичені з англійської мови, продовжують поповнювати словниковий запас людей у всіх сферах: від повсякденного життя до політики.

Збільшення кількості українських термінів, написаних англійською, пов'язане з кількома факторами. Це багато в чому пов'язане з історичною основою української лексики. Зокрема, британське заступництво Катерини II і прагнення Петра I наповнити і збагатити українську мову.

Культурно-, економічно-, політично- та комерційно-міжнародні відносини України із країнами Заходу зумовили існування багатьох іншомовних відповідників. Варто також зазначити, що англійська не єдина мова, запозичення з якої утворюються в нашій, у зв'язку з появою новітніх винаходів, які поширюються на Заході.

Узагальнюючи результати теоретичного дослідження в розділі 1, можна сказати, що англійські запозичення відіграють важливу роль у спілкуванні в соціальних мережах, проте вони також мають величезний вплив на повсякденне офлайн спілкування носіїв мови. Незважаючи на те, що українська мова має у своєму лексичному складі слова, які відповідають більшій кількості запозичень, на нашу думку, недоречною виступає заміна англіцизмів на українську, враховуючи специфіку та вузьке значення адаптованого слова.

Аналіз адаптації запозичених англійських виразів на мовних рівнях (фонетичний та граматичний) показує, що процес адаптації запозичень до української мовної системи проходить легко. Слід зазначити, що першим етапом адаптації, який проходять усі запозичення, є транслітерація, причому транслітерація домінує майже на 100% (крім іменників та назв в офіційних документах і постановках).

Найпоширенішими групами запозичень є іменники та дієслова, прикметники, прислівники та вигуки. Зокрема, було зафіксовано багато слів на різних стадіях адаптації.

Комп'ютерна термінологія користується великим попитом у зв'язку з розвитком галузі. Термінологія є результатом емпіричного мислення і є частиною мовної системи. Комп'ютерна термінологія – це новий рівень лексики, який останніми роками все частіше використовується в суспільстві. Комп'ютерна термінологія пов'язана з технологічним розвитком людства і розвиток цієї галузі вимагає дуже швидкої систематизації понятійних назв.

Лінгвісти надають великого значення вивченню структурно-семантичних особливостей комп'ютерної термінології. Це пов'язано з тим, що більша частина мовного бюджету виділяється на спеціалізовану лексику. Мова як система вимагає називання багатьох новоутворених понять, що містяться в термінології.

Передумовою успішного перекладу комп'ютерної термінології є те, що перекладач повинен добре розуміти значення терміна. Цього можна досягти, вивчаючи унікальність морфологічного утворення слів у комп'ютерних термінах. Морфологічний словотвір у комп'ютерній термінології включає суфіксальний, словозмінний, флексійний, вимовний та контрактний способи. Комп'ютерні терміни можна класифікувати відповідно до їхньої логіко-семантичної структури на об'єкти, процеси, величини, символи та властивості, кожен з яких має специфічні морфологічні, словотвірні характеристики.

Особливе місце в лінгвістичній термінології займає комп'ютерна термінологія в англійській мові. Для неї характерне широке використання запозичень і розмовної лексики. Комп'ютерна термінологія не є вузькоспеціалізованою галуззю знань і активно взаємодіє із загальноживаною лексикою.

У наш час вся діяльність людини стрімко переходить в електронний формат. Це впливає на соціомовну діяльність і термінологію. У цьому відношенні найважливішою мовою є англійська, яка обслуговує весь сучасний ІТ-сектор. Інші мови використовують запозичення з англійської або покладаються на англійські стандарти при формуванні власних мовних засобів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2003. 92 с.
2. Багрій Г. Компаративний аналіз вживання англомовних запозичень у сучасних засобах масової інформації. Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія: Філологія (мовознавство), 2014. С. 29-33.
3. Белодець І.К. «Інтернаціональні елементи в лексичі та термінології» – Харків ; 1980. С. 208.
4. Битківська Я. В. Тенденції засвоєння і розвитку семантики англіцизмів у сучасній українській мові: Автореферат кандидатської дисертації. Івано-Франківськ: Прикарпатський Національний університет ім. В. Стефаника, 2008, 20 с.
5. Богачик М. С. Особливості словотворення англійської комп'ютерної термінології. Наукові записки нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. Філологічна: зб. наук. пр. Рівне, 2015. Вип. 52. С. 42–44.
6. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов: монографія. Вінниця: Нова книга, 2008. С. 78.
7. Гаврилова О. В. Процеси калькування в сучасній українській мові (на прикладах комп'ютерної лексики). *Science and Education a New Dimension. Philology. Budapest*, 2018. VI (45). Is. 152. P. 25-29.
8. Грицькова Н. В. Проблеми перекладу технічних текстів комп'ютерної тематики. *Вісник Дніпропетровського ун-ту. Сер. Мовознавство. Донецьк*, 2013. Вип. 19 (1), т. 21, С. 101–106.
9. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти: монографія. Київ: КМ Academia, 2000. 218 с.

10. Дьолог О. Сучасне українське термінотворення: Традиції та новаторство. Актуальные научные исследования в современном мире. Сб. научных трудов. Переяслав-Хмельницкий, 2018. Вып. 2(34), ч. 5. С. 16-21.
11. Євчук М. С. Особливості процесу комплексної адаптації англійських запозичень у польській та українській мовах. Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки, вип. 3, 2013, с. 129-133.
12. Єнікєєва Є. М. Особливості перекладу комп'ютерних термінів на українську мову. Вісник СумДУ. Суми, 2001. №5 (26). С. 54–59.
13. Загальна характеристика складу новітніх англіцизмів в українській мові: стаття Дьолог Ольги к. філ. н., доцент ХНТУСГ (Харків). Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=251>
14. Зауташвили Д. Тенденции заимствования и адаптации компьютерной терминологии : дис. ... канд. филол. наук: 10.00.00. Тбилиси, 2009. 166 с.
15. Карабан В. І. Лексичні, термінологічні та жанрово–стилістичні труднощі. Переклад англійської наукової і технічної літератури : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2001. Ч. 2. 303 с.
16. Кирилова І. П. Особливості англіцизмів в сучасних німецькій та українських мовах. Мовні і концептуальні картини світу. Вип. 43, ч. 2, 2013, с. 174-181.
17. Клименко Н. Ф. Основи морфеміки сучасної української мови: навч. посіб. Київ: ІЗМН, 1998. 3 с.
18. Класифікація інформаційних технологій. Stud.com.ua: веб–сайт. URL: https://stud.com.ua/50120/informatika/klasifikatsiya_informatsiynih_tehnologiy
19. Кобець Л. К. Лексико–семантична група як складник лексико–семантичної системи. Мова і культура. Київ, 2012. Вип 15. Т. 4. С. 129–135. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2012_15_4_23

20. Коптілов В. В. Першотвір і переклад. Проблеми сучасного українського художнього перекладу. Роздуми і спостереження. Київ: Дніпро, 1972. 216 с.
21. Кучман І. М. Переклад англійських термінів у галузі комп'ютерних технологій. Вісн. Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка. Сер. Філологічні науки. Житомир, 2005. № 23. С. 164–166.
22. Лепеха Т. В. Лексико–семантичні та словотвірно–структурні особливості судово–медичної термінології: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпро, 2000. 5 с.
23. Медвідь О. М. Комп'ютерний сленг. Вісн. Сумського держ. ун-ту. Сер. Філологічні науки. Суми, 2005. №6 (78). С. 50-56.
24. Межжеріна Г. В. Структурна організація семантичних одиниць (поле – лексико–семантична група – слово). Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика: зб. наук. пр. Київ: Вид.-полігр. центр Київ, 2002. Вип. 5. С. 114–126.
25. Ментинська І. Б. Тематична та лексико–семантична класифікація українських комп'ютерних термінів. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Філологія. Соціальні комунікації. Львів, 2020. Т. 31 (70). № 2. Ч. 1. С. 26–30.
26. Мікрюков О. О. Структурно–семантичні особливості комп'ютерних термінів словосполучень. Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наук. пр. Кам'янець–Подільський, 2014. Вип. 1(16). С. 231–236.
27. Мойсеєнко С. М. Особливості англійської комп'ютерної термінології: матеріали всеукр. наук.– практ. конф., м. Полтава, 2 квітня 2014 р. Полтава, 2014. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/02_Moyseyenko_Osoblyvosti.pdf
28. Мусоямов З. М. Структурно–семантический анализ терминов программного обеспечения компьютера: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.20. Душанбе, 2017. 83 с.
29. Нелюба А. М. Афіксація // Велика українська енциклопедія.

30. Ніколаєва А. О. Структурно семантична характеристика термінології програмування комп'ютерних мереж та захисту інформації: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2002. 20 с.
31. Новий російсько–українсько–англійський тлумачний словник з інформатики : словник термінів / ред. М. Д. Гінзбург; уклад.: М. Д. Гінзбург, Л. І. Білоусова, І. М. Корніловська. Харків: Корвін, 2002. 656 с.
32. Овчаренко Н. І. Теоретичні передумови дослідження терміносистем (на матеріалі сучасної української термінології). Лінгвістичні студії. 2010. Вип. 20. С. 172–175.
33. Прима В. В. Англійська туристична термінологія. Записки з романо-германської філології. 2016. Вип. 2. С. 60.
34. Семчинський С. До питання про сучасне засвоєння українською мовою англіцизмів. Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії. 2015. С. 137-140.
35. Словник української мови (СУМ): [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. - Київ : Наук. думка, 1970 - 1980.
36. Степанова Т. М. Сучасний стан розвитку української комп'ютерної термінології. НТКП ВНТУ. Ін–т соціально–гуманітарних наук: матеріали міжнар. наук.–техн. конф., м. Вінниця, 13 жовт. 2017 р. Вінниця, 2017. С. 3.
37. Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тис. слів і словосполучень / уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. К., Довіра, 2006. 789 с.
38. Тлумачний словник з інформатики / Г.Г. Півняк, Б.С. Бусигін, М.М. Дівізінюк та ін. Д., Нац. гірнич. ун–т, 2010. 600 с.
39. Українська мова : енциклопедія. НАН України, Ін–т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін–т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський [та ін.]. Вид. 2–ге, випр. і допов. Київ: Вид–во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. 820 с.

40. Філь О. М. Особливості засвоєння англійської комп'ютерної термінології лексичними системами української та польської мов: когнітивний аспект. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки. Ніжин, 2013. 284–287 с.
41. Фіголь Н. М., Кібальник Р. В. Функціонування неологізмів у сучасному медіа-тексті. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. 23, 2011. С. 31-40.
42. Хацер Г. О. Терміни-словосполучення в англійському юридичному дискурсі: аналіз композиційних процесів. Вісн. ун-ту ім. А. Нобеля. Сер. Філологічні науки. Дніпро, 2018. № 1 (15). С. 282.
43. Шевцова О. В. Способи еквівалентного перекладу лексичних одиниць текстів конвенцій з англійської та французької мов українською. Наукові записки нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. Філологічна : зб. наук. пр. 2012. Вип. 25. С. 129–131.
44. Catford I. C. A Linguistic Theory of Translation. London : Oxford University Press, 1990. 103 p.
45. Polak P. Terminological misconceptions in IT projects. The example of objectives and functional requirements. Warsaw: Collegium of Economic Analysis Annals, 2015. Is. 36. P. 231–244.
46. Spiegel [сайт]. URL: <http://www.spiegel.de/netzwelt/gadgets/apple-watch-im-test-nenn-sie-bloss-nicht-u-94-hr-a-1027410.html>
47. The Oxford Dictionary of Abbreviations. Oxford University Press, 2008. 814 p.
48. Wiczorkowski J., Polak P. Customization of software packages – technology and business process perspectives: proceedings of the IADIS International Conference Information Systems. Porto: International Association for Development of the Information Society Press, 2010. P. 223–230.